

19/11/2019

ESTRICTAMENT EMBARGAT FINS DIMARTS 19 DE NOVEMBRE A LES 11 GMT (12H HORA LOCAL)

ESPANYA: Anàlisi de la sentència del Tribunal Suprem en la causa contra els líders catalans

Amnistia Internacional ha fet un seguiment del procés en contra dels 12 líders catalans pels fets esdevinguts a Catalunya la tardor del 2017, fent referència al referèndum de [l'1 d'octubre](#). El 14 d'octubre del 2019, a la Sala Penal del Tribunal Suprem es va dictar la sentència en la Causa Especial 3/20907/2017, en la qual es va condemnar set alts càrrecs catalans, incloent sis exmembres del Govern de la Generalitat i l'expresidenta del Parlament, així com dos dirigents d'organitzacions de la societat civil, a condemnes d'entre 9 i 13 anys de presó i inhabilitació pel delictes de sedició. Altres tres exmembres del Govern van ser condemnats pel delictes de desobediència, imposant-los una pena de multa i inhabilitació.

Després de l'observació del judici i la lectura detallada de la sentència, Amnistia Internacional expressa la seva preocupació per la definició del delictes de sedició a la legislació espanyola i la interpretació que ha fet el Tribunal Suprem d'aquest delictes que, des de la perspectiva de l'organització, vulnera el principi de legalitat i permet imposar restriccions desproporcionades a conductes que, si bé podrien representar la vulneració d'una llei, poden estar emparades pels drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica.

En particular, l'organització considera que la condemna contra Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, presidents, respectivament, de les organitzacions catalanes Assemblea Nacional Catalana (ANC) i Òmnium Cultural, suposa una restricció excessiva i desproporcionada de l'exercici pacífic dels seus drets humans. A més, l'organització veu amb preocupació l'impacte que l'aplicació del delictes de sedició pugui tenir en l'exercici dels drets a la llibertat d'expressió i de reunió pacífica i el seu possible efecte dissuasiu en l'exercici d'aquests drets en el futur.

Les garanties de judici just durant el procés

Amnistia Internacional ha observat les 52 sessions del judici que s'ha dut a terme entre el 12 de febrer i el 12 de juny de 2019, i ha analitzat els principals documents de la causa. L'organització també ha analitzat diferents al·legacions de vulneracions a les garanties d'un judici just presentades per la defensa dels acusats, incloent la manca d'accés a determinada documentació necessària per a la preparació de la defensa o la negativa del tribunal a confrontar les declaracions dels testimonis de càrrec amb la prova documental, des de la perspectiva dels articles 6 del Conveni Europeu dels Drets Humans i 14 del Pacte Internacionals de Drets Civils i Polítics.

En opinió de l'organització, encara que van existir algunes qüestions que van despertar preocupació al llarg del procediment, el tractament de la prova realitzat pel tribunal en la sentència sembla suposar un contrapès a

DECLARACIÓN PÚBLICA

AMNISTÍA INTERNACIONAL
Sección Española

C/ Fernando VI, 8, 1º izda
28004 MADRID

T: +34 913 101 277
M: +34 630 746 802
F: +34 913 195 334
E: info@es.amnesty.org
W: www.es.amnesty.org

AMNISTÍA
INTERNACIONAL

les limitacions observades. Segons la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH), la consideració d'un judici com a just depèn de la circumstàncies de cada cas particular, havent de tenir en consideració el desenvolupament del procediment en el seu conjunt i no pas basant-se en un aspecte específic.¹

Per tot el que s'ha esmentat amb anterioritat, i en virtut dels documents als quals l'organització ha tingut accés i l'observació del procés en el seu conjunt, l'organització no ha trobat elements per afirmar que el procés judicial seguit en contra dels 12 líders catalans hagi vulnerat les garanties d'un judici just.

L'organització comparteix, no obstant, la preocupació expressada pel Tribunal Suprem a la sentència respecte a les declaracions d'algunes autoritats que, per raó del càrrec que ostentaven en aquell moment, podrien haver vulnerat el dret a la presumpció d'innocència dels acusats en haver-los considerat culpables abans de la celebració del judici, encara que tals expressions no semblen haver tingut impacte en el procés judicial.

El delictes de sedició i la imposició de restriccions indegudes als drets a la llibertat d'expressió i de reunió pacífica

Després d'analitzar la definició del delictes de sedició continguda en l'article 544 del Codi Penal² i la interpretació que n'ha fet el Tribunal Suprem, Amnistia Internacional considera que el tipus penal de sedició es troba definit de manera molt general, en vulneració del principi de legalitat contingut a l'article 7 del Conveni Europeu de Drets Humans. En aquest cas, a més, resulta especialment important la interpretació donada pel Tribunal Suprem, en ser la primera vegada que s'aplica el delictes de sedició amb base al Codi Penal del 1995.

Per complir amb el principi de legalitat, qualsevol conducta ha d'estar clarament definida de manera que sigui accessible i previsible. La previsibilitat implica que les persones puguin saber quins actes els faran penalment responsables i quina serà la pena per aquests actes.³ Encara que els tribunals tenen cert marge per interpretar els tipus penals, aquesta interpretació també ha de ser previsible, atenent el text de la disposició, llegit en el seu context, i la raonabilitat de la interpretació.⁴

La manca de claredat de la definició del delictes de sedició a la legislació espanyola permet la imposició de restriccions indegudes als drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica en criminalitzar una àmplia gamma d'accions directes no violentes protegides pel dret internacional dels drets humans. A diferència d'altres delictes contra l'ordre públic, la sedició no recull explícitament en la seva definició el recurs a la violència o l'amenaça de violència -com sí que passa, per exemple, amb els delictes d'atemptat o desordre públic- sinó que preveu que l'acció s'executi "per la força o fora de les vies legals",⁵ obrint d'aquesta manera la porta per a la criminalització d'un ampli ventall de tàctiques pacífiques, incloent el desacatament deliberat o conscient d'una llei per protestar o expressar dissidència política o social.

Tal com han assenyalat diversos mecanismes internacionals de drets humans, entre els quals l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) o el TEDH, les accions directes no violentes, incloent actes de desobediència civil, es troben protegides pels drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica -fins i tot quan suposin una vulneració de la llei- sempre que no es cometin de forma violenta.⁶

El dret internacionals dels drets humans permet que l'exercici dels drets a la llibertat d'expressió i de reunió pacífica puguin ser objecte de restriccions amb la finalitat de protegir determinats interessos

1 TEDH, Ibrahim i altres c. Regne Unit, demandrs nro. 50541/08, 50571/08, 50573/08 y 40351/09, sentència del 13 de setembre del 2016, par. 250-251.

2 Són reus de sedició els que, sense estar compresos en el delictes de rebel·lió, s'alcin pública i tumultuàriament para impedir, per la força o fora de les vies legals, l'aplicació de les lleis o a qualsevol autoritat, corporació oficial o funcionari públic, el legítim exercici de les seves funcions o el compliment dels seus acords, o de les resolucions administratives o judicials.

3 TEDH, Cantoni c. França, demanda nro. 17862/91, sentència del 15 de novembre del 1996, par. 29.

4 TEDH, Jorgic c. Alemanya, demanda nro. 74613/01, sentència del 12 de juliol del 2007, par. 104-108.

5 Art. 544 del Codi Penal.

públics (la seguretat nacional, l'ordre públic, la protecció de la salut o la moral públiques i les llibertats d'altres persones) però aquestes restriccions només són admissibles si es troben establertes adequadament per llei i són demostrativament necessàries i proporcionals per aconseguir el fi legítim.⁷ Tota restricció que no compleixi amb aquests tres requisits constitueix una violació d'aquell dret.

A més a més, d'acord amb els estàndards internacionals de drets humans, una manifestació no per el seu caràcter pacífic pel recurs a la resistència passiva, perquè es cometi alguna il·legalitat o pel recurs a l'ús de la violència per part d'alguns manifestants.⁸ D'aquesta manera, el Relator Especial de Nacions Unides sobre els drets a la llibertat de reunió pacífica i d'associació ha destacat que, degut al caràcter especial que reverteix el dret a la llibertat de reunió pacífica, "s'ha de fer ús de la tolerància cap als altres, el pluralisme i l'amplitud de mires. Com s'ha afirmat amb anterioritat, no s'ha de convenir necessàriament en el que les persones fan però, en la mesura en la que es faci de forma pacífica i no inciti a la violència ni a l'odi, s'ha de permetre".⁹

Dit això, Amnistia Internacional no comparteix l'afirmació del tribunal que "les actuacions dels dies 20 de setembre i 1 d'octubre del 2017 van estar lluny d'una pacífica i legítima manifestació de protesta".¹⁰ El tribunal considera acreditada l'existència d'alguns fets violents -sense que cap d'aquests sigui atribuït de manera directa als acusats- però no es basa en aquest element per a la condemna, sinó que afirma que la violència no és necessària per al tipus de penal de sedició.¹¹

Segons la sentència, els fets s'ajusten al tipus penal de sedició pel simple "anunci pels congregats [a les forces de seguretat] d'una determinada actitud d'oposició a possibilitar-ne l'actuació, fins i tot mitjançant formules de resistència -si es vol, resistència no violenta (...)" o pel fet que els agents hagin "de claudicar i desistir de complir l'ordre judicial de què són portadors davant la constatada actitud de rebel·lia i oposició a l'execució per part d'un conglomerat de persones en clara superioritat numèrica".¹² La sentència afegeix que "davant d'aquell alçament multitudinari, generalitzat i projectat de forma estratègica, no és possible eludir la tipicitat de la sedició", si bé "una oposició puntual i singularitzada exclouria alguns ingredients que potser podrien derivar-nos a altres tipicitats".¹³

Amnistia Internacional considera que impedir el compliment d'una ordre judicial de manera pacífica podria justificar la imposició de certes restriccions a l'exercici del dret a la llibertat de reunió pacífica, però, en opinió de l'organització, el tribunal ha fallat a l'hora de demostrar que l'aplicació del delictes de sedició i la imposició de sancions penals d'aquesta severitat siguin mesures previsibles, necessàries i proporcionals davant dels fets que, com la mateixa sentència reconeix, van ser eminentment pacífics.

L'organització considera preocupant que la gravetat de la conducta imputada, com suggereix el tribunal, es vinculi directament al fet que l'oposició sigui multitudinària o generalitzada, perquè el terme tumultuari no s'identifica de manera clara i directa amb aquests conceptes. Així, definir els límits del delictes de sedició en funció del caràcter multitudinari o generalitzat d'aquestes accions pacífiques suposaria, en la pràctica, una limitació al nombre de persones que puguin exercir simultàniament el dret a protestar de manera pacífica, fet que resulta contrari al dret internacional dels drets humans.

En resum, Amnistia Internacional veu amb preocupació que la sanció, tant als membres de la societat civil com als qui exercien un càrrec oficial, es basi en el delictes de sedició, vagament definit i interpretat de forma extensiva, que ha derivat en l'actual sentència i podria obrir la porta en el futur a una més gran criminalització dels actes directament relacionats amb l'exercici pacífic dels drets a la llibertat d'expressió i de reunió pacífica.

6 Venice Commission, OSCE/ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, 3ª edició, 2019, par. 11. Disponible en: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)017-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)017-e)

7 Vegin l'article 21 del PIDCP i l'article 11.2 del Conveni Europeu

8 OSCE / ODIHR. Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, second edition; párrs. 25, 26, 28; TEDH, *Chernega and others v Ukraine*, demanda nro. 74768/10, sentència del 18 de juny de 2019, pars. 264-267.

9 Informe del Relator Especial de las Naciones Unidas sobre els drets a la llibertat i a la reunió pacífica i d'associació (2014), UN Doc. A/HRC/26/29, para. 31.

10 Pàg. 284.

Amnistia Internacional urgeix per això a les autoritats espanyoles a assegurar que les disposicions del Codi Penal que regulen delictes que puguin ser comesos per manifestacions o protestes distingeixin clarament entre conductes violentes, excloses de l'àmbit de protecció del dret a la llibertat de reunió, i conductes pacífiques que podrien ser objecte de determinades restriccions, sempre que aquestes es trobin degudament prescrites a la llei, i siguin necessàries i proporcionals a una finalitat legítima. En particular, l'organització fa una crida al Poder Legislatiu perquè revisi substancialment la definició del tipus penal de sedició per garantir que no criminalitza indegudament l'exercici de les llibertats d'expressió i reunió pacífica, ni imposa penes desproporcionades a actes de desobediència civil pacífica.

Jordi Sànchez i Jordi Cuixart: la imputació del delictes de sedició és una restricció excessiva i desproporcionada del seu dret a la llibertat d'expressió i reunió pacífica

Amnistia Internacional condemna la decisió de les autoritats espanyoles d'enjudiciar i sancionar pel delictes de sedició Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, presidents de les organitzacions catalanes Assemblea Nacional Catalana (ANC) i Òmnium Cultural, respectivament, perquè això suposa una restricció massiva i desproporcionada dels seus drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica.

Com a ciutadans particulars i presidents d'aquestes organitzacions de la societat civil, les autoritats tenen l'obligació de garantir el seu dret a expressar les seves opinions contràries a la decisió del Tribunal Constitucional que prohibia la celebració del referèndum i a organitzar reunions pacífiques de suport al referèndum i a la independència de Catalunya, sempre que no s'utilitzessin la violència o s'incités a l'ús de la violència o discriminació.

Segons els fets provats en la sentència, Jordi Sànchez i Jordi Cuixart van convocar el 20 de setembre de 2017 a la població a concentrar-se davant la conselleria d'Economia, on s'estaven duent a terme uns escorcolls ordenats judicialment, i es van dirigir a la multitud amb un seguit de missatges cridant a la defensa de les institucions i a la mobilització permanent.¹⁴ En relació a l'1 d'octubre, ambdós haurien convidat altres persones a ocupar els centres de votació amb la finalitat d'impedir l'actuació policial.¹⁵ En particular, en relació amb Jordi Sànchez, la sentència assenyala que l'1 d'octubre "va fer una crida a ocupar els centres amb la finalitat d'obstaculitzar el compliment de les ordres que havien d'executar els Mossos", sense que se n'especifiqui el contingut literal, i va animar a "protegir el recompte" i a fer "resistència no violenta".¹⁶ Pel que respecta a Jordi Cuixart, la sentència considera missatges com "protegir els locals" o "defensar les urnes" com crides per "fer 'força o resistència' a la acció policial" .¹⁷ En l'opinió de l'organització, cap dels missatges atribuïts a Jordi Sànchez i en Jordi Cuixart poden considerar-se com una incitació directa a la violència, i així ho reconeix el tribunal.¹⁸

Amnistia Internacional reitera que les accions directes no violentes, incloent actes de desobediència civil, es troben protegides pels drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica. En aquest sentit, les restriccions a aquestes activitats també han de complir els requisits establerts pel dret internacional dels drets humans, això és, estar previstes per llei i ser necessàries i proporcionals a una finalitat legítima. De manera específica, l'OSCE i el Consell d'Europa, mitjançant la Comissió de Venècia, han sostingut que en casos de desobediència civil en què els participants en una manifestació vulneren la llei de manera intencional, la resposta de l'Estat haurà de ser proporcional.¹⁹

Amnistia Internacional considera que en casos de desobediència civil en els quals els individus infringeixen una llei ordinària mitjançant la qual es penalitza un delictes internacionalment reconegut, de forma deliberada i per raons de consciència, les autoritats no han de respondre acusant els individus involucrats d'haver comés delictes greus que no estan justificats per les seves accions, com és el cas del delictes de sedició. Si es el contrari, la presentació d'acusacions excessivament severes que no són

11 Pàg. 280.

12 Pàg. 283.

13 Pàg. 283.

14 Pàgs. 43, 45, 46, 385.

15 Pàg. 49.

16 Pàg. 382.

17 Pàg. 393.

18 Pàg s. 380, 390.

proporcionals a la naturalesa de l'acte criminal comés durant els actes de desobediència civil acaba imposant una restricció indeguda sobre els drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica.

En conseqüència, Amnistia Internacional urgeix les autoritats a assegurar que Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, que ja han passat més de dos anys a presó, siguin posats en llibertat de forma immediata i a assegurar un procés que permeti anul·lar la condemna per sedició en contra seu, ja que aquesta pena suposa una sanció excessiva i desproporcionada que deriva de l'exercici dels seus drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica.

La condemna per sedició als ex membres del Govern

Amnistia Internacional reconeix -i així ho ha expressat en repetides ocasions- que els ex membres del Govern i del Parlament van poder haver comés algun delictes legítimament enjudiciable en virtut del càrrec oficial que exercien en aquell moment. En aquest sentit, cal assenyalar que la sentència els atribueix responsabilitat per fets que no es trobarien emprats per l'exercici de la seva llibertat de reunió i expressió o de la desobediència civil i, per tant, poden ser legítimament sancionables de conformitat amb els estàndards internacionals de drets humans, sense que correspongui a Amnistia Internacional determinar quin tipus de sanció s'ha d'imposar per aquests actes.

No obstant, Amnistia Internacional veu amb preocupació la condemna pel delictes de sedició en contra dels ex membres del Govern i del Parlament, en estar basada en un delictes vagament definit i fonamentada en una interpretació extensiva d'aquest delictes, en vulneració del principi de legalitat.

L'organització recorda que el respecte del principi de legalitat és un dret humà autònom, que no exigeix que la definició o interpretació del delictes suposi alhora la vulneració d'altres drets, i per això les autoritats tenen l'obligació, sota el dret internacional dels drets humans, de proveir les vies adequades per posar remei a una violació d'aquest dret.

Per això, Amnistia Internacional urgeix les autoritats a assegurar que, en els eventuais recursos legals que puguin plantejar les persones condemnades per sedició, es tingui degudament en compte la vulneració del principi de legalitat que suposa la condemna per un delictes la definició i interpretació del qual resulten contràries al dret internacional dels drets humans. En particular, insta la representació del Ministeri Fiscal davant del Tribunal Constitucional que, en l'exercici de les funcions que la llei li atribueix en el procés d'empara, adopti una postura que defensi el respecte del principi de legalitat, d'acord amb els estàndards internacionals de drets humans.

Possible efecte dissuasiu

Finalment, Amnistia Internacional expressa preocupació pel possible efecte dissuasiu que pugui tenir la imposició del delictes de sedició sobre els fets que es desprenen directament de l'exercici pacífic dels drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica. La definició imprecisa del delictes de sedició, i la seva interpretació i aplicació per part del Tribunal Suprem, genera inseguretat i incertesa pel que fa als límits d'aquest greu tipus penal.

Segons l'OSCE i el Consell d'Europa, la imposició de sancions desproporcionadament severes per accions desenvolupades en contextos de manifestacions, si es coneixen d'avançat, poden generar un efecte dissuasiu que porti als individus a inhibir-se de celebrar o assistir a aquests esdeveniments..20

Si bé la sentència imposa la condemna per sedició als acusats amb base a la seva consideració com a autoritats o "líders",²¹ no exclou explícitament d'aquest tipus penal qualsevol altre individu que estigués present en els fets del 20 de setembre o de l'1 d'octubre, sinó que es limita a constatar que cap d'ells no ha estat objecte d'acusació penal.²² No obstant, la sentència no fa menció al fet que el Codi Penal

19 Venice Commission, OSCE/ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, 3ª edició, 2019, par. 11. Disponible a: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)017-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)017-e)

20 Venice Commission, OSCE/ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly, 3ª edició, 2019, par. 222.

21 Pàgs. 477-481.

22 Pàgs. 240, 245.

preveu una pena d'entre 4 i 8 anys de presó per a les persones culpables de sedició que no tinguin la consideració de líders o autoritats i les seves accions bé podrien encaixar-se sota l'esmentat tipus penal.

D'altra banda, per a definir els límits entre el delictes de sedició i altres delictes de menor gravetat, el tribunal va assenyalar únicament que en aquest cas s'aplica el delictes de sedició per tractar-se "d'un alçament multitudinari, generalitzat i projectat de forma estratègica".²³ Encara que segons el tribunal aquesta interpretació permetria "excloure la sedició" en casos "d'oposició puntual i singularitzada", l'organització considera que la manca de concreció d'aquests límits podria obrir la porta a qualificacions arbitràries per part de diverses autoritats.

Amnistia Internacional considera que una interpretació que permet la consideració de les accions directes no violentes, incloent actes de desobediència civil, com un delictes tan greu com la sedició, comporta un risc que els individus renunciïn a participar a manifestacions i protestes pacífiques davant del temor a enfrontar-se a altes penes de privació de llibertat, encara que el seu comportant no impliqui conductes violentes.

Conclusions i recomanacions:

Amnistia Internacional considera que el delictes de sedició i la seva interpretació realitzada pel Tribunal Suprem contravenen el principi de legalitat, permetent a més la criminalització d'actes relacions amb l'exercici de la llibertat d'expressió i reunió pacífica.

En el cas de Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, l'organització considera que la seva condemna pel delictes de sedició constitueix una restricció excessiva i desproporcionada dels seus drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica. Alhora, l'organització veu amb preocupació la condemna pel delictes de sedició en contra dels ex membres del Govern i del Parlament en estar basada en una interpretació extensiva d'aquest delictes.

A més, l'organització es troba preocupada pel possible efecte dissuasori que l'aplicació i interpretació del delictes de sedició pugui tenir sobre l'exercici dels drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica.

Per tot això, Amnistia Internacional recomana a les autoritats espanyoles que:

- Revisin substancialment la definició del tipus penal de sedició per garantir que no criminalitza indegudament actes de desobediència civil pacífica, ni imposa penes desproporcionades per accions relacions amb l'exercici de els llibertats d'expressió i reunió pacífica.
- Asseguren que en Jordi Sànchez i en Jordi Cuixart siguin posats en llibertat de forma immediata i garanteixin un procés que permeti anul·lar la condemna per sedició en la seva contra, ja que dita pena suposa una sanció excessiva i desproporcionada que es deriva de l'exercici dels seus drets a la llibertat d'expressió i reunió pacífica.
- Asseguren que, en els eventuals recursos legals que poden plantejar les persones condemnades per sedició, es tingui degudament en compte la vulneració del principi de legalitat que suposa la condemna per un delictes definició i interpretació les quals resulten contràries al dret internacional dels drets humans. En particular, Amnistia Internacional insta a la representació del Ministeri Fiscal davant el Tribunal Constitucional a que, en l'exercici de les funcions que la llei li atribueix en el procés d'emprar, adopti una postura que defensi que respecti de legalitat, d'acord amb els estàndards internacionals de drets humans.

//FI

Gabinet de premsa d'Amnistia Internacional

Ana Gómez - agomez@es.amnesty.org / 91 310 12 77 ó 650 347 765 - Amnistia Internacional España (Madrid)

Twitter: @aiprensaesp

Dani Vilaró - dvilaro@amnistiacatalunya.org 93 209 35 36 ext. 2 ó 690 81 44 11 - Amnistia Internacional
Catalunya (Barcelona)
Twitter: @AmnistiaCAT